

สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน
ในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นางพัชรี แจงสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-484-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019515 117883660

STATE AND PROBLEMS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT
FOR PRESCHOOL CHILDREN
IN THE INSTITUTES OF MENTAL DEFICIENCY

MRS. PATCHAREE CHALEYKUL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-484-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์   สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน
 ในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดย   นางพัชรี เจลยกุล

ภาควิชา   ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรรณ ชยสมบัติ

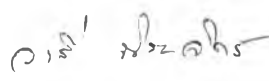
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   รองศาสตราจารย์ กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล

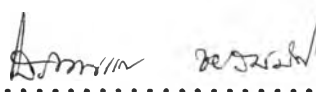

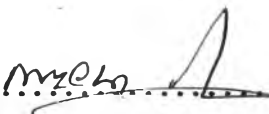
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

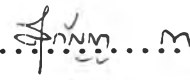

 .....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชัยรักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์วารี กิระจิตร์)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภภาพรรณ ชยสมบัติ)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (รองศาสตราจารย์กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล)

 ..... กรรมการ
 (อาจารย์สกุณา กาญจนกิจ)

พัชรี เฉลยกุล : สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน ในสถาบันสำหรับเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (STATE AND PROBLEMS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT
FOR PRESCHOOL CHILDREN IN THE INSTITUTES OF MENTAL DEFICIENCY)

อ.ที่ปรึกษา : ผศ.โสภณพรรณ ชยสมบัติ, รศ.กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล, 298 หน้า
ISBN 974-582-484-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนใน
สถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร
สถาบัน 20 คน ครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียน 110 คน รวมทั้งหมด 130 คน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย
เชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามและแบบสังเกต แบบสอบถามมี
ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบแบบปลายเปิด แบบจัดอันดับ แบบประเมินค่า และแบบเติมค่า ส่วนแบบสังเกต
มีลักษณะเป็นการสำรวจรายการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนมากเป็นโรงพยาบาล
และโรงเรียน มีเส้นทางคมนาคมสะดวก โดยผู้บริหารมีนโยบายเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการป้องกันการเกิด
ภาวะปัญญาอ่อน บุคลากรส่วนมากที่ฝึกอบรมดูแลเด็กมาจากหลายสาขาวิชาชีพ หลักสูตรที่ใช้สอนเด็กเพื่อ
พัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ อุปกรณ์ที่ใช้มีมาก เหมาะสมกับสภาพและวัยของเด็ก

ในด้านการจัดการศึกษา ครูผู้สอน จะฝึกการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยแนวการสอนที่ใช้
มุ่งสอนเด็กเป็นรายบุคคลมากกว่ารายกลุ่ม สื่อที่ใช้มีหลายชนิดที่มีความคงทน ไม่มีอันตราย การวัดและ
ประเมินผล กระทำทุก 6 เดือน โดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ครูผู้สอนส่วนมากไม่ได้จบด้านการศึกษา
สาขาการศึกษาพิเศษ แต่มีความพอใจที่จะทำงานอยู่ในสถาบันจนเกษียณอายุราชการ

สิ่งที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่ามีปัญหาน้อย คือ การขาดทักษะความรู้ในการ
ประเมินผล ขาดตำรา เอกสาร และแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็ก ห้องที่เด็กทำกิจกรรมและจำนวน
บุคลากรมีไม่เพียงพอ ส่วนสมาธิในการเรียนของเด็ก ซึ่งมีช่วงความสนใจสั้น นั้น ผู้บริหารเห็นว่า เป็นปัญหาน้อย
แต่ครูผู้สอนเห็นว่า เป็นปัญหา

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C140964 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: STATE/PROBLEMS/PRESCHOOL CHILDREN/INSTITUTES OF MENTAL DEFICIENCY

PATCHAREE CHALEYKUL : STATE AND PROBLEMS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT FOR PRESCHOOL CHILDREN IN THE INSTITUTES OF MENTAL DEFICIENCY.
THESIS ADVISOR : ASST.PROF. SOPAPAN CHAYASOMBAT, ASSO. PROF. KANJANA KOSOLPISITKUL, 298 PP. ISBN 974-582-484-4

The purpose of this research was to study the state and problems of educational management for preschool children in the institutes of mental deficiency. The sample consisted of 20 administrators incharge of institutions and 110 preschool teachers, totalling 130 people. This research is the survey. There were two kinds of instruments firstly, was questionnaires and secondly, was direct observation. Questionnaires were examined, open - ended, rank order, rating scale and filled in the blanks and direct observations were check list. The data were analyzed by using means, percentage and standard deviation.

The findings reveal that most of the institutes of mental deficiency were hospitals and schools and a communication were more convenient. The administrations have a policy to promote development and prevent conditions of mental deficiency. Most of the teachers came from various professions. The curriculum was designed to promote physical, intellectual social and emotional development of children, and learning equipment was suitable for children of all age groups.

In educating this children, teachers helped them to be ready, physically, intellectually, emotionally and socially. Children were taught individually rather than in groups. Teachers used durable non-toxic instruments, observed and evaluated children's behavior every six month. Most of the special educational personnel have not been trained in special education, but most of them expressed willingness to remain on the job until the retirement.

Few problems mentioned by administrators and teachers were lack of evaluation skills; unavailability of textbooks, documents, and learning resources for teachers; inadequate facilities for children and shortage of personnel. Another matter of concern was that children show short attention span. Teachers considered this problem was serious while administrators seemed to think that it was a minor one.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
การศึกษาปฐมวัย
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต..... พธธ 12470.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ศาสตราจารย์ 24.9.2535.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... พ.ศ. ๒๕๓๕

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรณ ชัยสมบัติ และ รองศาสตราจารย์ กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วาวิ ธีระจิตร และอาจารย์สุกัญญา กาญจนกิจ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง รวมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณ แพทย์หญิงชวลา เขียรธนู แพทย์หญิงกัลยา สุตบุตร แพทย์หญิงปัญญา เพ็ญสุวรรณ คุณจันทร์เพ็ญ เขาประเสริฐ อาจารย์ดารณี ธนะภูมิ อาจารย์ดร.ศรินทร์ วิเศษสิรินันท์ ซึ่งทั้ง 6 ท่านดังกล่าว ได้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และให้ข้อคิดที่ดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ยุพิน พิพิธกุล ที่กรุณาให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับการทำสถิติ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ให้ความช่วยเหลือ และให้ความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือ และให้ความร่วมมือในการวิจัย ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างดียิ่ง และขอขอบคุณ คุณสุนัย สุนิต คุณพวงรัตน์ เรืองปรีชา เพื่อนและผู้ร่วมงานที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยและขอระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ สามี พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและเกิดความวิริยะอุตสาหะในการทำวิจัยครั้งนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ก
 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
 กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
 สารบัญตาราง ..... ญ

บทที่

1. บทนำ 1
     ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
     วัตถุประสงค์ของการวิจัย 12
     ขอบเขตของการวิจัย 13
     ข้อตกลงเบื้องต้น 13
     ข้อจำกัดของงานวิจัย 14
     คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย 14
     วิธีดำเนินการวิจัย 16
     ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 19

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

    1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 20

        1.1 คำจำกัดความ 20

        1.2 ประเภท 22

        1.3 ลักษณะบางอย่างของเด็กที่พอสังเกตได้ 23

        1.4 พฤติกรรมบางอย่างในห้องเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 25

2. การจัดการศึกษาพิเศษ	26
2.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาพิเศษ	26
2.2 ความหมายของการศึกษาพิเศษ	28
2.3 รูปแบบการจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษ	29
2.4 รูปแบบของโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	30
3. หลักสูตรพิเศษสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	33
3.1 หลักการสำคัญ	33
3.2 จุดมุ่งหมายสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	33
3.3 โครงสร้าง และเนื้อหาแนวการจัดประสบการณ์	34
3.4 การเรียนการสอนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	38
3.5 สื่อการเรียนการสอน	39
3.6 การวัดและประเมินผล	41
4. การคัดเลือกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	42
4.1 หลักการสอนและสอนซ่อมเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	45
4.2 เทคนิคการควบคุมชั้นเรียนให้ราบรื่น	46
5. สถาบันหรือหน่วยงานที่ให้การฝึกสอนอบรมเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	49
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	56

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ขั้นเตรียมการวิจัย.....	61
ประชากร.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
การวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอข้อมูล.....	71
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	194
บรรณานุกรม	223
ภาคผนวก	230
ภาคผนวก ก.....	231
ภาคผนวก ข.....	232
ภาคผนวก ค.....	234
ภาคผนวก ง.....	244
ภาคผนวก จ.....	248
ภาคผนวก ฉ.....	296
ภาคผนวก ช.....	297
ประวัติผู้เขียน	298

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	62
2. จำนวนกลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม	69
3. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามสภาพ	77
4. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาการเข้ารับการอบรมหรือดูงาน.....	79
5. จำนวนและค่าร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามสถานภาพและ ประสบการณ์	81
6. จำนวนและค่าร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพเกี่ยวกับ ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงาน และเด็กในความรับผิดชอบ	84
7. จำนวนและค่าร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ร่วมกัน	86
8. จำนวนและค่าร้อยละของครูผู้สอน จำแนกตามการเข้ารับการศึกษ อบรมดูงานหรือสัมมนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ.....	89
9. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามสภาพแวดล้อมทั่วไป.....	92
10. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามความสำคัญของนโยบาย.....	96
11. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามสาขาวิชาชีพของ บุคลากร	97
12. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามสาขาวิชาชีพของ บุคลากร	98
13. จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามนโยบายการบริหารบุคคล และการเงิน	101

14. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามลักษณะของครูผู้สอนเด็ก	
ในสถาบัน		104
15. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามลักษณะพี่เลี้ยงของเด็ก.....	106
16. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามการจัดหลักสูตรในการ	
จัดการเรียนการสอน		108
17. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามการจัดหลักสูตร.....	111
18. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก	
กับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง		113
19. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงาน	
ในสถาบัน		115
20. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามหลักเกณฑ์ในการขึ้น	
เงินเดือน 2 ชั้น		118
21. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามการให้บริการด้าน	
สุขภาพอนามัย		119
22. จำนวนและคำร้อยละของผู้บริหาร	จำแนกตามความปลอดภัยใน	
ชั้นเรียน		122
23. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามการจัดการเรียน	
การสอน		124
24. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามหลักสูตรที่ใช้.....	132
25. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามสื่อการเรียนการสอน.....	137
26. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามการวัดและประเมินผล.....	141
27. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่าง	
เด็กกับครูและบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง.....		146
28. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติ	
งานในสถาบัน.....		149
29. จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอน	จำแนกตามหลักในการปฏิบัติงาน.....	156

30. จำนวนและค่าร้อยละของครูผู้สอน จำแนกตามการให้บริการด้าน
สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็ก.....157

31. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาของผู้บริหาร
และครูผู้สอนจำแนกตามประเภทของปัญหาด้านการเรียนการสอน
เพื่อเตรียมความพร้อม.....161

32. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาของผู้บริหาร
และครูผู้สอนจำแนกตามประเภทของปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน.....163

33. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาของผู้บริหาร
และครูผู้สอนจำแนกตามประเภทของปัญหาด้านบุคลากร.....164

34. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาของผู้บริหาร
และครูผู้สอนจำแนกตามประเภทของปัญหาด้านสภาพของเด็ก.....166

35. จำนวนและค่ารักษาของผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียน
จำแนกตามความคิดเห็นและความต้องการและข้อเสนอแนะใน
การจัดการศึกษา.....167

36. จำนวนและค่ารักษาของครูผู้สอนจำแนกตามความคิดเห็นความ
ต้องการและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา.....174

37-43. เป็นจำนวนและค่าร้อยละของแบบสังเกตจำแนกตามสภาพแวดล้อม
ทั่วไป สภาพสถานที่ภายนอกอาคาร สถานที่ภายในอาคาร
ลักษณะครูผู้สอน บุคลากร สภาพของเด็ก การจัดการเรียน การสอน
ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูและบุคลากรอื่น.....180